herpy

GEKONY

Mourning gecko

Lepidodactylus lugubris

Niewielki, towarzyski gatunek nadrzewny z wysp Pacyfiku, którego populacja składa się niemal wyłącznie z samic składających jaja bez kopulacji. Żyje w grupach, je gotowe pokarmy i muszki owocowe oraz dobrze czuje się w temperaturze pokojowej, dzięki czemu świetnie nadaje się do wysokiego, obsadzonego roślinami terrarium pełnego życia.

Rodzina: Gekkonidae Dawna nazwa: *Platydactylus lugubris; Hemidactylus meijeri; Gehyra neglecta*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**8-10 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**8-15 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** D × S × W dla 3 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**21-27 °C**
Temperatura w nocy	**18-24 °C**
Wilgotność	**60-80%**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady, owoce i gotowa karma**
Utrzymanie	**W grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**8-10 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**50-70 dni** przy 21-27 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Lepidodactylus lugubris to mały, niepozorny gekon osiągający 8-10 cm długości wraz z ogonem. Mniej więcej połowę długości stanowi ogon, który służy też jako magazyn tłuszczu. Barwa podstawowa jest jasnobrązowa, z ciemniejszymi plamami lub wzorem w kształcie litery V na grzbiecie oraz ciemnym paskiem biegnącym od pyska przez oko. W ciągu doby zwierzę może zmieniać odcień z jasnego na ciemny.

Najbardziej niezwykłe jest to, że gatunek składa się niemal wyłącznie z samic. Jaja samic rozwijają się bez zapłodnienia, czyli w drodze partenogenezy, a młode są genetycznymi kopiami matki. Zdarzają się pojedyncze samce, ale są rzadkie i zwykle bezpłodne. Gatunek powstał w wyniku krzyżówki dwóch gatunków rozdzielnopłciowych. Gatunkiem matecznym jest *Lepidodactylus moestus*, a za gatunek ojcowski uważa się dziś szeroko rozprzestrzeniony gatunek tymczasowo nazywany *Lepidodactylus pantai*. Istnieje kilka linii klonalnych, niektóre z podwójnym, a niektóre z potrójnym zestawem chromosomów. Sam gatunek został opisany jako *Platydactylus lugubris* w 1836 roku.

Dzięki temu utrzymanie jest proste, bo nie trzeba szukać samca ani pary, a zwierzęta w handlu pochodzą z hodowli w niewoli. Z drugiej strony jedna samica, która ucieknie, może w zasadzie założyć całą populację, dlatego terrarium musi być całkowicie szczelne.

W odróżnieniu od większości gekonów jest to gatunek towarzyski, który najlepiej czuje się w małej grupie. Za dnia zwierzęta kryją się wśród liści i w szczelinach, a wychodzą o zmierzchu. Są szybkie i skoczne, więc lepiej nadają się do obserwacji niż do brania na rękę. W niewoli gatunek dożywa 8-15 lat.

Występowanie i środowisko

Gatunek należy dziś do najszerzej rozprzestrzenionych gekonów na świecie, ale jego pierwotny zasięg trudno wskazać. Pochodzi z rejonu Pacyfiku, a badania genetyczne wskazują na Mikronezję, z Wyspami Marshalla jako najbardziej prawdopodobnym miejscem pochodzenia. Już w czasach prehistorycznych przemieszczał się wraz z ludźmi i łodziami na wyspy i wybrzeża całego Pacyfiku i Oceanu Indyjskiego.

Dziś występuje na niezliczonych wyspach Pacyfiku, wzdłuż wybrzeży Azji Południowo-Wschodniej i Afryki Wschodniej, a jako gatunek introdukowany w Ameryce Środkowej i Południowej, na Florydzie, Hawajach i w wielu innych miejscach. Mapa pokazuje więc jako pierwotny zasięg tylko Wyspy Marshalla, podczas gdy zarejestrowane stwierdzenia sięgają daleko poza ten obszar i w większości dotyczą populacji introdukowanych. Rozprzestrzenianie odbywało się głównie statkami: jaja o twardej skorupce znoszą wysychanie i przyczepiają się do ładunku, materiałów budowlanych i roślin.

> **Naturalny zasięg:** Wyspy Marshalla.

ŚRODOWISKO

W naturze gekon żyje w ciepłych rejonach przybrzeżnych: na palmach kokosowych, krzewach i drzewach wzdłuż wybrzeża, ale także na płotach, murach i domach. Jest wyraźnym synantropem i często występuje liczniej w zabudowie niż w nienaruszonym lesie. Za dnia chowa się za korą, w kątach liści i za listwami, a wieczorem żeruje na pniach i ścianach, chętnie przy lampach przyciągających owady.

Klimat jest tropikalny i wilgotny, z wyrównanymi temperaturami przez cały rok. Zwierzęta czerpią wodę z rosy i deszczu. Jaja mogą się wykluwać w zaskakująco niskich temperaturach, co prawdopodobnie pomogło gatunkowi zadomowić się w tak wielu nowych miejscach.

Hodowla

TERRARIUM

Terrarium o wymiarach co najmniej 30 × 30 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość) wystarczy dla dwóch lub trzech dorosłych zwierząt. Grupa pięciu-sześciu osobników potrzebuje większego terrarium z dużą liczbą kryjówek i roślin. Wysokość jest ważniejsza niż powierzchnia dna, ponieważ gekon się wspina.

Urządź terrarium z wieloma gałęziami, korą korkową, rurkami bambusowymi i roślinami o dużych liściach, np. epipremnum i bromeliami. Rośliny to nie tylko ozdoba: dają kryjówki, utrzymują wilgoć i służą do składania jaj. Jako podłoże sprawdzi się warstwa 5-8 cm włókna kokosowego, ziemi bez nawozów i odrobiny sphagnum, najlepiej jako podłoże bioaktywne ze skoczogonkami i równonogami.

Gekon jest mistrzem ucieczek. Potrafi przecisnąć się przez bardzo małe szczeliny, dlatego wszystkie otwory wentylacyjne, przepusty na kable i łączenia trzeba zabezpieczyć drobną siatką lub silikonem. Szczególnie sprawdź szczeliny wokół drzwiczek. Młode najlepiej trzymać w małych pojemnikach, aż skończą około dwóch miesięcy i będą dobrze jeść.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

Gatunek dobrze czuje się w zwykłej temperaturze pokojowej: 21-27 °C w dzień i 18-24 °C w nocy. W większości mieszkań to wystarcza, a dodatkowe ogrzewanie jest potrzebne dopiero wtedy, gdy temperatura w pomieszczeniu często spada poniżej 18 °C. Wtedy może pomóc słaba mata grzewcza z boku lub mała żarówka z termostatem. Można zastosować cieplejszą strefę do 29 °C, ale nie jest to konieczne.

Chłód rzadko stanowi problem, za to upał tak. Powyżej 30 °C zwierzęta się stresują, a dłuższy czas w temperaturze powyżej 30 °C może je zabić. Nie stawiaj więc terrarium w słońcu, używaj termometru cyfrowego u góry i u dołu i pilnuj go w upalne letnie dni.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Utrzymuj wilgotność powietrza na poziomie 60-80 % i pozwól jej się wahać. Zraszaj terrarium obficie raz lub dwa razy dziennie, tak aby wilgotność na krótko wzrosła do 80-90 %, a potem pozwól jej spaść w ciągu czterech-sześciu godzin, żeby podłoże i liście mogły przeschnąć. Stale mokre warunki prowadzą do pleśni i problemów ze skórą.

Gekony zlizują krople z liści i szyb i to jest ich najważniejsze źródło wody. Mimo to postaw małą, płytką miseczkę z wodą, wymienianą codziennie i na tyle płytką, by nikt nie mógł się utopić. Młode wysychają szybciej niż dorosłe i trzeba je częściej zraszać.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gekon jest aktywny o zmierzchu i w nocy i radzi sobie bez UVB, o ile pokarm zawiera witaminę D3. Czy UVB robi różnicę, nie wiadomo. Przy UVB rośliny lepiej rosną, a zwierzęta wydają się bardziej aktywne, ale nie jest to konieczne. Jeśli chcesz go używać, wybierz słabą świetlówkę UVB dla gatunków cieniolubnych (strefa Fergusona 1) i zapewnij cień oraz wiele kryjówek w pozostałej części terrarium.

Światło powinno być włączone około 12 godzin na dobę. Oświetlenie roślinne LED lub T5 w zupełności wystarczy. Nie używaj mocnych lamp punktowych ani kolorowego oświetlenia nocnego. W nocy ma być ciemno.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Gekon jest wszystkożerny. W naturze zjada owady, pająki, drobne skorupiaki, owoce, nektar i pyłek. Jako podstawowy pokarm stosuje się gotową sproszkowaną mieszankę dla gekonów owocożernych, rozrobioną na gęstą papkę i podawaną w małej miseczce lub na kawałku korka umieszczonym nieco wyżej w terrarium. Dorosłe dostają małą porcję co drugi dzień. Resztki usuwaj po dobie i uważaj, żeby papka nie przyklejała się do głowy i stóp, gdzie może powodować problemy ze skórą.

Podawaj też żywe owady: muszki owocowe (zwłaszcza *Drosophila hydei* dla dorosłych), małe świerszcze, małe karaczany dubia i od czasu do czasu larwy barciaka jako przysmak. Owady muszą być mniejsze niż odległość między oczami zwierzęcia. Odrobinę dojrzałych owoców, jak banan czy morela, można podawać kilka razy w tygodniu tym zwierzętom, które je lubią.

Dorosłe dostają owady dwa-trzy razy w tygodniu, młode codziennie. Przy większości posiłków opylaj owady wapniem bez D3, a raz w tygodniu preparatem multiwitaminowym. Jeśli gotowy pokarm zawiera D3, a zwierzęta nie mają UVB, wapń z D3 stosuj tylko oszczędnie. Usuwaj niezjedzone żywe owady, bo stresują zwierzęta.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Gekon jest towarzyski i można go trzymać w grupach, co nie dotyczy wielu innych gekonów. W naturze żyje w koloniach. Ponieważ prawie wszystkie osobniki to samice, nie ma walk o samce, ale zwierzęta mogą się nawzajem trochę podgryzać, gdy dołącza nowe. Rzadko jest to poważne. Trzymaj razem zwierzęta mniej więcej tej samej wielkości i odłącz osobnika, jeśli wciąż jest gryziony.

Jest szybki i płochliwy, łatwo zeskakuje z ręki i znika. Branie na rękę nie jest więc jego mocną stroną, a samo bycie obserwowanym mu w zupełności odpowiada. Jeśli trzeba przenieść zwierzę, użyj małego pojemnika. Schwytany może odrzucić ogon, który odrasta, choć nie zawsze w tym samym kształcie. Nigdy nie trzymaj razem różnych gatunków gekonów, a nowe zwierzęta trzymaj przez kilka tygodni na kwarantannie.

Za dnia zwierzęta siedzą w kryjówkach, a najciekawiej obserwować je wieczorem, gdy wychodzą.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Nie ma płci do określania, bo prawie wszystkie zwierzęta są samicami, a rzadkie samce są zwykle bezpłodne. Samice wcześnie osiągają dojrzałość płciową i zazwyczaj zaczynają składać jaja w wieku 8-10 miesięcy. Zadbaj, by przed rozpoczęciem były w dobrej kondycji i dostały dużo wapnia. U młodych, chudych zwierząt składanie jaj może wyczerpać zapasy wapnia.

Ponieważ młode są klonami matki, w obrębie linii klonalnej nie ma zmienności genetycznej. Dziedziczne słabości przechodzą więc na wszystkie młode.

GODY I KOPULACJA

Nie ma kopulacji. Samice składają jaja niezależnie od tego, czy żyją same, czy w grupie, zwykle od wiosny przez wiele miesięcy, o ile temperatura i pokarm są odpowiednie. Nie ma stałej przerwy zimowej.

To więc wyłącznie warunki utrzymania decydują o tym, ile jaj otrzymasz. Jeśli nie chcesz młodych, usuwaj jaja, gdy stwardnieją. Zanim pozwolisz im się wykluć, upewnij się, że masz dla młodych nowe domy.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa zwykle dwa jaja naraz, czasem tylko jedno, w odstępach czterech-sześciu tygodni. Jaja są małe i białe, o twardej skorupce, i przyklejają się do podłoża, na którym zostały złożone: szyby, liści, kory, korka lub rurek. Nigdy nie próbuj ich odrywać, bo łatwo pękają.

Umieść w terrarium rurki bambusowe, kawałki korka lub rurki plastikowe jako miejsca do składania jaj, żeby jaja dało się łatwo przenieść. Jaja na szybie można osłonić małym kubeczkiem przyklejonym nad nimi taśmą. Dorosłe zwierzęta mogą zjadać świeżo złożone jaja i świeżo wyklute młode, więc dobrze je karm i wyjmuj jaja, gdy skorupka stwardnieje. Obserwuj kondycję samic.

INKUBACJA

Jaja można przenieść razem z rurką lub kawałkiem korka do małego pojemnika z kilkoma otworami wentylacyjnymi i odrobiną wilgotnego sphagnum na dnie albo zostawić je w terrarium i przenieść młode po wykluciu. Temperatura nie jest krytyczna: 21-27 °C jest w porządku, a zwykła temperatura pokojowa wystarcza. Jaja wykluwają się po 50-70 dniach, najdłużej w niskiej temperaturze. Utrzymuj wysoką wilgotność, ale nie dopuszczaj, by woda kapała bezpośrednio na jaja.

Ponieważ wszystkie młode będą samicami, temperatura nie ma wpływu na płeć. Jaja, które się zapadają i pleśnieją, są martwe. Usuń je, gdy będziesz tego pewien.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są malutkie i trzeba je szybko oddzielić od dorosłych. Umieszczaj je po dwa w małym wentylowanym pojemniku z wilgotnym sphagnum i kilkoma małymi kryjówkami i zraszaj raz lub dwa razy dziennie. Utrzymuj wysoką wilgotność, bo szybko wysychają.

Podawaj im codziennie tę samą sproszkowaną mieszankę co dorosłym, w bardzo małej miseczce, oraz muszki owocowe (*Drosophila melanogaster*) opylone wapniem. Młode są szybkie i łatwo uciekają, więc trzymaj pokrywę zamkniętą. Gdy skończą około dwóch miesięcy i będą dobrze jeść, mogą przejść do większego terrarium i stopniowo zostać połączone z osobnikami podobnej wielkości.

Zdrowie i częste błędy

Gekon jest odporny i dobrze sobie radzi, gdy temperatura i wilgotność są odpowiednie. Typowe problemy to:

- Temperatura powyżej 30 °C, np. w terrarium stojącym w słońcu. Powoduje stres, a w najgorszym razie śmierć.
- Niedobór wapnia i witamin, zwłaszcza u młodych zwierząt i samic składających wiele jaj. Prowadzi do osłabienia kości z miękkimi szczękami i wykrzywionymi kończynami. Stosuj wapń i dobry gotowy pokarm.
- Resztki wylinki na palcach i końcu ogona, zwłaszcza gdy zwierzęta mają papkę na stopach lub powietrze jest zbyt suche. Zraszaj częściej i ostrożnie usuwaj resztki letnią wodą.
- Zbyt duża wilgotność bez wentylacji, która powoduje pleśń i grzybice skóry.
- Ucieczki. Zwierzęta, które uciekną, często wysychają i giną, więc szczelne terrarium to najlepsza profilaktyka.
- Pogryzienia i odrzucone ogony, gdy zwierzęta mają za mało miejsca lub bardzo różnią się wielkością.

Zdrowy gekon ma czyste oczy, pełny ogon i mocny chwyt. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli traci na wadze, nie je przez kilka tygodni lub wydaje się osowiały.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.